

päsihteeri Karanko

20.2.2026

PUOLUSTUS- JA ILMAILUTEOLLISUUS PIA RY:N LAUSUNTO VALMIUSLAIN KOKONAISUUDISTUKSEEN

Puolustus- ja Ilmailuteollisuus PIA ry pitää Valmiuslain uudistusta tarpeellisena. Teollisuuden on tärkeä ymmärtää ja tietää ennakoivasti, minkälaista säätelyä niihin poikkeusoloissa kohdistuisi. Lisäksi säätelyn tulee olla oikeasuhtaista. Tuemme Teknologiateollisuus ry:n lausuntoa.

Yritysten näkökulmasta suuri haaste sisältyy myös normaaliaikojen häiriötilanteeseen, jossa Valmiuslain pykälä ei ole otettu käyttöön. Näkemyksemme mukaan normaaliolojen häiriötilanteista sekä tuesta Suomen kumppaneille tällaisessa tilanteessa tulisi säätää tarkemmin sektori- tai toimialakohtaisessa lainsäädännössä.

Luvussa 2.5.2 jäimme kaipaamaan pohdintoja siitä, miten SEU 346 artiklan 1b-kohtaa tulkitaan suhteessa esitettävään Valmiuslakiin. Näkemyksemme mukaan kansallisten turvallisuusintressien turvaaminen mahdollistaisi poikkeamat mm. EU:n hankintadirektiiveistä. Tämä mahdollisuus tulisi huomioida myös Valmiuslaissa, sillä se on ensiarvoisen tärkeää teollisuuden tuotantokapasiteetin varmistamiseksi ja tarvittavien tuotteiden ja palveluiden saamiseksi poikkeusoloissa.

Yritysvaikutukset

Jaamme näkemyksen siitä, että elinkeinoelämä lähtökohtaisesti hyötyy poikkeusolojen tehokkaasta hallinnasta ja niiden vaikutusten lieventämisestä. Ehdotetuilla lisätoimivaltuuksilla kuitenkin myös heikennetään yritysten toimintaedellytyksiä ja niiden taloudellista asemaa jopa merkittävästi. Näiltä osin korostamme Teknologiateollisuus ry:n lausunnossa mainittuihin seikkoihin, erityisesti koskien lukua 23.

Yritysten varautuminen edellyttää myös selkeitä vastuujärjestelyitä alihankintatilanteissa. Yritykset vyöryttävät varautumisvaatimukset sopimuksilla alihankkijoilleen. Varautumisella on aina kustannusvaikutus ja poikkeamat ns. normaaleista kaupallisista sopimusehdoista (esim. force majeure) aiheuttavat yleensä lisäkustannuksia, joka huomioidaan sopimuksen hinnassa. Yritystenkin varautuminen maksaa ja tämä on huomioitava julkishallinnon hankintatoimessa. Jos vaaditaan varautumista, on sitä kyettävä arvioimaan hankintaperusteena ja siitä on oltava valmis maksamaan.

Luku 2, varautumisvelvollisuus

PIA ry edustaa Suomessa toimivaa puolustus-, ilmailu-, avaruus- ja turvallisuusteollisuutta. Valmistavaa (puolustus)teollisuutta ei ole luokiteltu kriittiseksi CER- tai NIS2- direktiiveillä eikä sillä tulkintamme mukaan myöskään ole Valmiuslakiin perustuvaa varautumisvelvoitetta. Lainsäädännön moninaisuuden takia jää epäselväksi, koskevatko esitetyn lain tietyt pykälät, kuten § 41, myös valmistavaa teollisuutta.

pääsihteeri Karanko

20.2.2026

Suurin osa PIA:n jäsenistöä on kaikkein kriittisimpiä yrityksiä, joiden poikkeusolojen varautumisvelvoitteet perustuvat niiden sopimukseen julkishallinnon asiakkaan kanssa. Niissä voidaan erittäinkin yksityiskohtaisesti sopia vaatimuksista yrityksen toiminnan jatkuvuuden hallintaan ja varautumiseen. Erityisesti tämä pitää paikkansa Puolustusvoimien strategisten kumppaneiden ja kumppaneiden kohdalla. Näemme tämän sopimukseen perustuvan mallin riittävänä, mutta sitä tulee kehittää. Varautumisvelvoitteesta tulee sopia etukäteen osapuolten välisissä sopimuksissa. On oltava selvää, mihin yritys varautuu omatoimisesti ja mihin valmiuslain perusteella varautumisvelvollisen asiakkaansa vaatimuksesta. Suunnittelun keskiössä tulisivin olla varautumisvelvollisten ja yritysten operatiivinen toimintakokonaisuus sekä se, miltä osin yrityksen toiminta on kriittistä varautumisvelvolliselle.

Huomautamme kuitenkin, että poikkeusoloja silmällä pitäen myös valmistava teollisuus ja erityisesti puolustussektorin yritykset tulisi luokitella kriittiseksi. Kriittiseksi luokittelu on tärkeää, sillä poikkeusoloissa yritysten toiminta voi muuten hankaloitua, kuten koronapandemian aikana koettiin. Kriittisten yritysten ja Puolustusvoimien sopimusosapuolten on vaikeaa tai jopa mahdotonta täyttää poikkeusolojen sopimusvelvoitteensa, jos niiden henkilöresurssien käyttöä, kulkua tai tavaravirtoja vaikeutetaan.

Luku 9, sotilaallisen puolustusvalmiuden tukeminen ja luku 10, liikkumisen ja oleskelun rajoittamien ja väestön siirtäminen

Pykälien 50 (palvelujen suorittamisvelvollisuus) ja 60 (ohjelmiston tai tietojärjestelmän käyttöoikeuden luovutusvelvollisuus) osalta tuemme valtiovarainministeriön eriävää mielipidettä ja lausumaa. Lakiehdotus jättää liian epäselväksi mm. sen, mitä velvollisuudella suorittaa palveluita tai luovuttaa käyttöoikeus tietojärjestelmään tarkoittaa.

Näemme lisäksi, että Valmiuslaissa tulisi huomioida Strategisten kumppanien juridinen asema olennaisena osana Puolustusvoimien logistiikkajärjestelmää uudessa tilanteessa, jossa Suomi on Naton jäsen ja siten varmistaa strategisten kumppanien resurssien ja suorituskyvyn jatkuvuus sekä lisätarpeet myös poikkeusoloissa ja liittokunnan tukemisessa. Lakiehdotuksen luvuissa 9 - 10 on useita pykäläiä, jotka voivat muuten haitata kriittisen teollisuuden logistiikkaa tai toimintaa eri alueilla (esim. § 61, 62, 63 ja 66).

Valmiuslaissa tulisi huomioida myös poikkeusolojen suorituskyvyn varmistamiseen liittyvän kansallisen PK-teollisuuden tukimahdollisuudet siten, että turvataan niiden toimintaedellytykset ja jatkuvuus myös poikkeusoloissa.